

GAZİANTEP UNIVERSITY JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES

Journal homepage: <http://dergipark.org.tr/tr/pub/jss>

Araştırma Makalesi • Research Article

Muhasebe Meslek Mensuplarının Teknoloji Kullanma Düzeylerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma¹

A Study on the Determination of Technology Usage Levels of Professional Accountants

Mehmet ÖS^{a*} Cuma ERCAN^b

^a Dr., Gaziantep / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0001-7602-0778

^b Doç. Dr., Gaziantep Üniversitesi, MYO, Gaziantep / TÜRKİYE
ORCID: 0000-0001-7440-740X

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru tarihi: 27 Ekim 2021

Kabul tarihi: 13 Şubat 2022

Anahtar Kelimeler:

Muhasebe mesleği,
Bilgi teknolojileri,
Endüstri 4.0.

ARTICLE INFO

Article History:

Received October 27, 2021

Accepted February 13, 2022

Keywords:

Accounting profession,
Information technologies,
Industry 4.0.

ÖZ

Bilgi teknolojilerinde yaşanan hızlı gelişmeler ve yenilikler muhasebe uygulamalarında dönüşümü gerekli kılmıştır. Bu süreçte muhasebe uygulamaları kâğıt ortamından elektronik ortama taşınmış, e-fatura, e-defter, e-beyanname, e-mutabakat gibi uygulamalar yürürlüğe girmiştir. Bu dönüşüm sayesinde muhasebenin işlevleri daha hızlı, daha kolay ve daha az maliyetle gerçekleşir olmuştur. Sürekli artan bu hızlı gelişim ve değişim ortamında, muhasebe meslek mensuplarının yeni teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve çağın gereklerine göre bilgilerini yenilemeleri oldukça önem kazanmıştır. Bu araştırmada, muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kullanma düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Gaziantep bölgesinde faaliyet gösteren meslek mensupları üzerine bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veriler anket yardımı ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğu için teknolojik ürünlerin mesleki çalışmalarda çok önemli olduğu ve Endüstri 4.0'ın muhasebe alanında benimsenmesinde en büyük engelin müşteri direnci olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Rapid developments and innovations in information technologies necessitated transformation in accounting practices. In this process, accounting applications were moved from paper to electronic environment and applications such as e-invoice, e-ledger, e-declaration, e-reconciliation came into effect. Thanks to this transformation, the functions of accounting became faster, easier and less costly. In this ever-increasing environment of rapid development and change, it has become very important for professional accountants to follow new technological developments and renew their knowledge according to the requirements of the age. In this research, it is aimed to determine the technology usage levels of accounting professionals. For this purpose, a research was carried out on the members of the profession operating in the Gaziantep region. Questionnaire method was used in the research. As a result of the research, it has been determined that technological products are very important in professional work for the majority of professional accountants and the biggest obstacle in the adoption of Industry 4.0 in the field of accounting is customer resistance.

¹ Bu makale, Hasan Kalyoncu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde 2021 yılında Doç. Dr. Cuma ERCAN'ın danışmanlığında yürütülen "Endüstri 4.0'ın Muhasebe Mesleğine Etkisinin Teknoloji Kabul Modeli İle Ölçümü" başlıklı doktora tezine dayalı olarak hazırlanmıştır.

EXTENDED ABSTRACT

It is observed that there are changes in the way of doing business of many occupational groups with the effect of industrial revolutions in the world. It is known that each industrial revolution has different terminology features within itself. The most important feature that distinguishes the 4th Industrial Revolution from other industrial revolutions is that it brought different concepts to the terminology, as well as that it affected many occupational groups. It is possible to list IoT, artificial intelligence, blockchain, big data, 3d printers, cloud computing, augmented reality and Rfid, which entered our lives with Industry 4.0. The 4th Industrial Revolution, which is the last industrial revolution, also provided digitalization and acceleration of globalization as well as digitalization. As the communication time of people and the quality of their communication increase, an increase is observed in the volumes of inter-country and intercontinental trade. In an environment where these increases are in question, it is thought that it is inevitable that there will be transformations in accounting systems and changes in the way of doing business of accounting professionals. Accounting professionals (SM, SMMM and YMM) who practice the accounting profession are also under the influence of industrial periods and carry out their professions with the effect of technological innovations. Since every new technological development can be applied in practice, it also includes threats and opportunities. It is normal for professional accountants to encounter different problems in their daily business lives, depending on their level of technology use. In this context, accounting transactions that were done on paper in the past are done in digital environment with technological innovations. Our research was carried out in order to investigate the level of use in accounting professions within the scope of technological innovations that emerged with Industry 4.0, which is the last industrial revolution. In the tax collection policies of the states, e-ledger, e-invoice, e-reconciliation, e-archive invoice, e-producer, e-waybill and e-smmm etc. Benefiting from digital products increases the importance of accounting professionals who use technological products effectively. It is thought that the high share of tax revenues in the general administration budgets created over the years, such as Turkey, will provide benefits in terms of reducing tax losses and evasion thanks to technological innovations. In the research; The Technology Acceptance Model (TKM) scale, which is based on abstract concepts named Logical Action Theory by Fishbein and Ajzen and later developed by Davis, was used. The Technology Acceptance Model (TKM) is a scale to measure the perceptions, attitudes, intentions and actual behaviors of office workers in the face of newly developing technological transformations. The TAM scale developed by Davis also shows perceived usefulness and perceived ease of use, as well as the effects of barriers on actual behavior. Since the TKM scale is aimed at measuring the behaviors of office workers towards technological transformations, it has been developed over time and its different variations called TKM 1, TKM 2 and TKM 3 have been applied to different occupational groups. In this research, which was carried out on accountants who practice the profession of Financial Advisor, which is known as a dynamic profession, TKM model is considered as an extremely useful scale. The research includes approximately 2,100 professional accountants registered with Gaziantep Chamber of Certified Public Accountants and Gaziantep Chamber of Certified Public Accountants operating in Gaziantep and Kilis. In the survey conducted between January/2021 and March/2021, it was determined that the participants had a certified public accountant license and a certified public accountant license as an inclusion or exclusion criterion. In this respect, according to the proportional approximation formula; When the sample size is calculated with 95% confidence level and an acceptable error rate of +/- 5%, it is calculated as 325 individuals. 434 professional accountants participated in the survey conducted within this scope on a voluntary basis. The first of the analyzes applied to the data obtained within the scope of the research is the confirmatory factor analysis. CFA, which is used to determine whether there is a sufficient level of relationship between the variables by evaluating the basic structure of the data, is considered as an extremely useful analysis method to be applied to the obtained data. In the light of the data obtained, the "Cronbach Alpha" value was taken as a basis within the scope of reliability analysis, respectively. Then, ANOVA and T tests were applied to evaluate the differences of the participants. Correlation analysis was also performed to determine whether there is a relationship between two or more variables in the study. Another analysis used in the research is Regression analysis. With regression analysis, it has been tried to predict the values that the value of a dependent variable can take by using one dependent variable and more than one independent variable. As a result of the research, it has been determined that there are differences in the qualifications of accounting professionals with technological transformations. In the research, it has been concluded that as a result of technological transformations, the hardware and software competencies of accounting professionals in terms of technological innovations, as well as tax accounting information, are reflected in the way they do business. According to the results of the survey and analysis; It has been concluded that sufficient training and seminars have not been organized by the GMMMO and GYMMO, to which professional accountants are affiliated within the scope of technological transformations. It was also determined that the students who graduated from the relevant departments of the universities should be trained to gain practical knowledge and competencies as well as theoretical knowledge. As a result of the results obtained, the research can be repeated by expanding this research carried out in Gaziantep and being carried out by academicians in different provinces or regions, by choosing a different one with similar socio-cultural characteristics. The data obtained in this way will give a different perspective to the study. If we evaluate the research as a general whole; In addition to professional competencies and skills, it may be possible to say that making professional accountants suitable for digital transformation can increase their competitiveness with their colleagues in the same profession.

Giriş

Bilgi teknolojilerinde yaşanan gelişmelerin etkisiyle, birçok alanda iş süreçlerinin fiziki ortamdan elektronik ortama evrildiği görülmektedir. Muhasebe mesleği de bu dönüşümün etkisi altında kalan bir meslek olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçte muhasebe uygulamaları kâğıt ortamından elektronik ortama taşınmış, e-fatura, e-defter, e-beyanname, e-mutabakat gibi uygulamalar yürürlüğe girmiştir. Bu değişimin en önemli nedenlerinden birisi, Endüstri 4.0 olarak bilinen 4. sanayi devridir.

Endüstri 4.0'ın sunumu ilk defa Hannover/Almanya fuarında gerçekleştirilmiştir (Koca, 2020, s.4533). İlk sanayi devriminden sonra, Dünya üzerinde bilinen 4 adet sanayi devrimi gerçekleşmiştir. Birbiri ardına devam eden bu sanayi devrimlerinin her birisinin farklı özellikleri olduğu gözlemlenmiştir. Buhar makinelerinin kullanımı ilk sanayi devrimine rast gelmiştir. İkinci sanayi devriminde büyük ölçekte üretim aşamasındaki elektrik kullanımı ile gerçekleştirilmiştir. İkinci sanayi devrimi sonrasında gerçekleşen Endüstri 3.0 ile birlikte seri üretim sistemlerinin dijitalleştiği görülmektedir (Jazdi, 2014). Son sanayi devrimi olan Endüstri 4.0'ın diğer sanayi devrimlerinden farklı olarak kendi bünyesinde farklı teknolojik gelişmeleri barındırdığı bilinmektedir. Big data, nesnelerin interneti (IoT), siber fiziksel ağlar (CPS), radyo frekans tanımlayıcıları (RFID), yapay zekâ gibi algoritmalar son sanayi devrimin getirdiği yenilikler olarak karşımıza çıkmaktadır (Okano, 2017, s.75-76; Akben ve Ös, 2019, s.347).

Endüstri 4.0 süreçleri siber fiziksel ağlar, nesnelerin interneti, teknoloji iletişim bilgileri ve büyük veri teknolojilerini kapsamak ile beraber bu teknolojilerin aynı zamanda birbiri ile çalışabilme kabiliyetlerini oluşturmaktadır (Imran, Hameed and Haque, 2018, s.246; Arnold, Veile and Voigt, 2018, s.2). Endüstri 4.0 teknolojilerinin 5 adet karakteristik özelliği bulunmaktadır. Bu özellikler; akıllı ağ, hareketlilik, esneklik, müşterilerin entegrasyon ve yenilikçi iş modelleridir (Jazdi, 2014).

Sanayi devrimlerinin bu kadar hızlı ilerleme kaydettiği bir ortamda küreselleşme de aynı hızla yol kat etmiştir. Bireylerin ve işletmelerin iletişimlerinin hızı ve kalitesi de bu gelişim sürecine adapte olmuştur. Dünyada meydana gelen bu değişim ve dönüşüm birçok bilimsel alanda olduğu gibi muhasebe biliminde de değişime doğru evrilerek gerçekleşmiştir (Güneş, Durmuş ve Solak, 2012, s.58).

Bu dönüşüm sayesinde muhasebenin işlevleri daha hızlı, hatasız, kolay ve daha az maliyetle gerçekleştirilecektir. Dolayısıyla bu gelişmeler muhasebe meslek mensuplarının iş yapış şekillerini ve kullanacakları araçları değiştirecektir. Bu noktada bu teknolojileri kullanabilen yetkin meslek mensuplarına ihtiyaç olacaktır. Muhasebe meslek mensuplarının bu gelişmelerden haberdar olmaları ve bu teknolojileri kullanım düzeyi önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, Endüstri 4.0 teknolojilerinin getirmiş olduğu yeni teknolojik gelişmeler kapsamında, muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kullanma düzeylerine yönelik bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda öncelikle konuyla ilgili literatüre, daha sonra ise muhasebe meslek mensupları üzerine yapılan araştırmaya yer verilmiştir.

Konu ile ilgili birçok çalışma yapıldığı bilinmektedir. Son sanayi devrimi kapsamında muhasebe ve denetim mesleğinin ilişkisini inceleyen birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Gerçekleştirilen literatür çalışması neticesinde rastlanılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Erdoğan (2020) yaptığı çalışmada, muhasebe meslek mensuplarının e-uygulamalara yönelik kullanma niyetlerini teknoloji kabul modeli ile incelemiştir. Araştırma sonucunda, e-uygulamaların sağladığı fayda ve kullanım kolaylığından dolayı meslek mensuplarının e-uygulamaları kullanma niyetlerini pozitif yönde ve önemli düzeyde etkilediği tespit edilmiştir.

Tutar (2019) gerçekleştirmiş olduğu çalışmada, Endüstri 4.0'ın muhasebe mesleği üzerine olası etkilerini araştırmıştır. Bu bağlamda günümüz muhasebe sisteminde süreçlerin daha hızlı, şeffaf ve erişilebilir olacağı sonucuna ulaşmıştır.

Arslan ve Karkacier, (2019) tarafından gerçekleştirilen çalışmada muhasebenin dijitalleşmesi sonucu yönetim muhasebesinin geleceği incelenmiştir. Yapılan teorik çalışma sonucunda, muhasebe uygulamalarının yerini proaktif yönetim muhasebe uygulamalarına doğru evrileceği görüşüne ulaşmışlardır.

Dursun, Ektik ve Tutcu (2019) muhasebe mesleğinin dijitalleşmesini ele aldıkları çalışmada, mesleğin bütünüyle dijitalleşeceği, dolayısıyla muhasebe meslek mensuplarının daha çok müşavirlik işlevini gerçekleştireceğini öngörmektedirler.

Kurnaz, Tekbaş, Bozdoğan ve Çetin (2019), dijitalleşmenin muhasebe eğitime etkisini ve muhasebe eğitiminin uygulamada yeterli olup olmadığını tespit etmek amacıyla bir çalışma yapmışlar. Çalışmada, muhasebe eğitiminde dijitalleşmenin oldukça önemli olduğu, ancak mevcut muhasebe eğitiminde dijital sistemlere yeterince yer verilmediği ve iş dünyasının ihtiyaçlarını karşılayabilecek nitelikte muhasebe meslek mensuplarının yetişmesine katkı sağlayamadığı tespit edilmiştir.

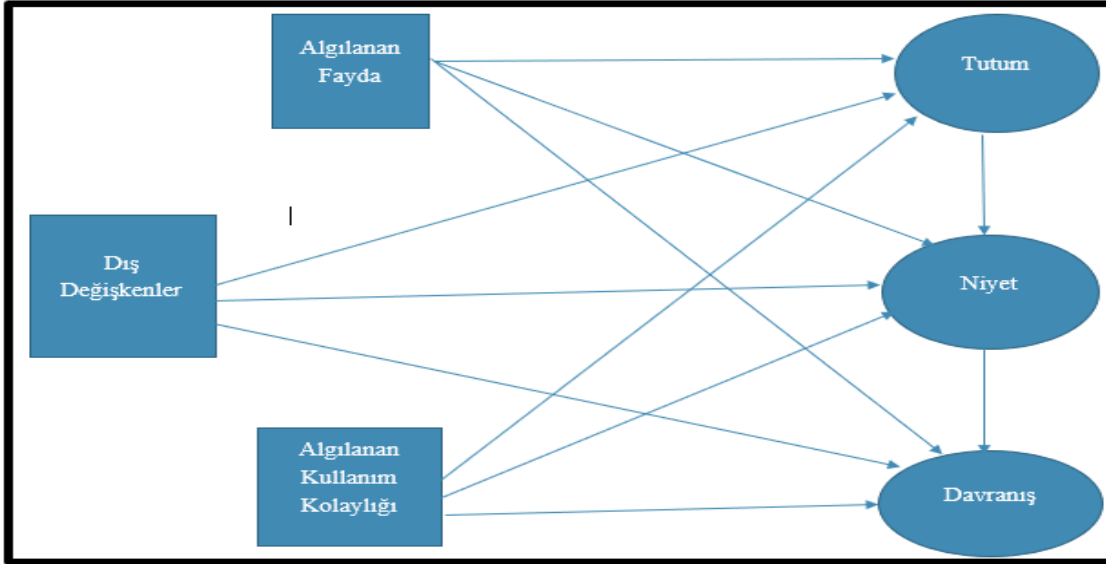
Rasgen ve Gönen (2019), “Endüstri 4.0 ve Muhasebenin Dijital Dönüşümü” adlı çalışmalarında, Endüstri 4.0 ile birlikte muhasebe kayıt sisteminin akıllı kayıt sistemine doğru evrileceği görüşüne ulaşmışlardır.

Manita, Elommalb, Baudierc and Hikkerovad (2018) tarafından yapılan çalışmada, teknolojik dönüşümün muhasebe mesleği üzerine etkileri incelenmiştir. Araştırmada dijital denetimin, firmaların muhasebe denetimine uygunluğunu arttıracığı, denetim firmalarının dijital dönüşüm sayesinde firmalara farklı hizmetler sunabileceği ve teknolojik gelişmelerin denetim kalitesini arttıracığı sonucuna ulaşmışlardır.

Endüstri 4.0'la Gelen Teknolojik Yenilikler

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, son sanayi devrimi olan Endüstri 4.0'ın beraberinde getirmiş olduğu teknolojik yenilikler ile beraber muhasebe meslek mensuplarının bu yeni teknolojik gelişmelerden haberdar olmaları ve teknoloji kullanma düzeylerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Davis (1989) tarafından geliştirilen Teknoloji Kabul Modeli kullanılmıştır. Araştırma modeli Şekil 1'de verilmiştir.

Şekil 1: Araştırmanın Modeli

Bu modelde yer alan dışsal değişkenler olarak, yeni teknolojinin benimsenmesinin önündeki engeller modele eklenmiştir. Bu çalışmada bağımsız değişken olan niyet, tutum, engeller, algılanan kullanım kolaylığı ile algılanan faydanın, bağımlı değişken olan davranışı etkileyip etkilemediği araştırılmıştır. Bu amaca ulaşmak için araştırma kapsamında aşağıdaki hipotezler test edilmiştir.

- H1. Dış değişkenler tutumu negatif etkilemektedir.
- H2. Algılanan fayda tutumu pozitif etkilemektedir.
- H3. Algılanan kullanım kolaylığı tutumu pozitif etkilemektedir.
- H4. Dış değişkenler niyeti negatif etkilemektedir.
- H5. Algılanan fayda niyeti pozitif etkilemektedir.
- H6. Algılanan kullanım kolaylığı niyeti pozitif etkilemektedir.
- H7. Tutum niyeti pozitif etkilemektedir.
- H8. Dış değişkenler davranışı negatif etkilemektedir.
- H9. Algılanan fayda davranışı pozitif etkilemektedir.
- H10. Algılanan kullanım kolaylığı davranışı pozitif etkilemektedir.
- H11. Niyet davranışı pozitif etkilemektedir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Gaziantep Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına (GSMMMO) ve Gaziantep Yeminli Mali Müşavirler Odasına (GYMMO) kayıtlı muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Örneklem sayısının belirlenmesinde ise, oransal yaklaşım formülünden yararlanılmıştır. Ocak 2021–Mart 2021 tarihleri arasında Gaziantep bölgesinde yaklaşık olarak 2.100 mali müşavir ve yeminli mali müşavir bulunmaktadır. Oransal yaklaşım formülüne göre, örneklem hacmi %95 güven seviyesinde, +/-%5 kabul edilebilir hata oranı ile hesaplandığında 325 kişi çıkmaktadır. Bu kapsamda uygulanan ankete yönelik analizler 434 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veriler anket aracılığıyla elde edilmiştir. Anket üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde; katılımcıların demografik özelliklerine yönelik 7 soru yer almaktadır. İkinci bölümde; katılımcıların teknolojik ürün kullanma sıklığına ilişkin 11 soru bulunmaktadır. Üçüncü bölümde ise; katılımcıların teknolojik ürün kullanımına ilişkin algı düzeylerini ölçen 32 soru (engeller 10, algılanan fayda 5, kullanım kolaylığı 4, tutum 4, niyet 5, davranış 4) yer almaktadır. Üçüncü bölümdeki sorular 5’li Likert ölçeğine göre hazırlanmıştır.

Söz konusu anket uygulaması gerçekleştirilmeden önce Gaziantep ilinde bulunan ve örnekleme dâhil olan tüm muhasebe meslek mensuplarına GSMMMO tarafından resmi bilgilendirme mesajı gönderilmesi sağlanmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının anketi cevaplamadan önce bilgilendirme mesajı almaları algıda seçicilik oluşturmuştur. Muhasebe mesleğinin yoğun iş temposundan dolayı ankete katılan kişi sayısı 434 olarak gerçekleşmiştir. Doldurulan anket cevaplarına istinaden oluşan veri setinde verilerde kayıp veri veya hatalı veri olmadığından araştırmaya toplanan tüm verilerden elde edilen veri seti ile devam edilmesine karar verilmiştir.

Güvenirlilik Analizi

Muhasebe meslek mensuplarından elde edilen veriler ile ölçeğin güvenirliliği test edilmiştir. Bu kapsamda ölçeklerin güvenirliliklerini ölçmek için Cronbach Alpha sayısı hesaplanmıştır. TKM Ölçeğinin Güvenirlilik Analiz sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Güvenirlilik Analizi

Değişken	Alfa Katsayısı	Madde Sayısı
Engeller	0,946	10
Algılanan Fayda	0,979	4
Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,887	3
Tutum	0,877	3
Niyet	0,976	3
Davranış	0,676	3

Bir ölçekte, Cronbach Alpha sayısı $0.60 \leq \alpha < 0,80$ arasında çıkarsa oldukça güvenilir, $0.80 \leq \alpha < 1,00$ arasında çıkarsa yüksek güvenilir olarak kabul edilmektedir (Kalaycı; 2014:405). Yukardaki tabloda görüldüğü gibi, güvenirlilik analizi sonucu engeller, algılanan fayda, algılanan kullanım kolaylığı, tutum ve niyet boyutlarının yüksek derecede güvenilir, davranış ölçeğinin ise; oldukça güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Verilerin Analizleri İçin Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

Araştırma amaçlarının anket aracılığı ile ortaya konmasının benimsendiği çalışmalarda, araştırmacının bu süreçte değişik yöntemler kullanılarak araştırmanın temel sorusuna cevap vermek üzere toplanmış olan veriyi analiz etmesi, bilimsel araştırma sürecinin önemli bir aşamasıdır (Büyüköztürk, 2002: 7).

Anketin birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan muhasebe meslek mensuplarının demografik özellikleri ile teknolojik ürün kullanımına ilişkin sorulara vermiş oldukları cevaplar frekans ve yüzde analizi ile incelenmiştir. Anketin üçüncü bölümünde yer alan katılımcıların teknolojik ürün kullanımına ilişkin algı düzeylerini ölçen sorular için aritmetik ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca değişkenler arasındaki ilişkiyi göstermek amacıyla korelasyon ve regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde SPSS ve AMOS programı kullanılmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Bu araştırmanın kapsamı sadece Gaziantep ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları ile sınırlandırılmıştır. Araştırma verileri Ocak–2021 ile Mart-2021 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma, bu dönemlerde ana kütleyi temsil ettiği bilimsel yöntemler ile tespit edilen 434 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Bu sınırlandırmaların temelinde yatan faktör, tam sayım yapabilmenin maliyetinin yüksek olması ve zamanın kısıtlı olmasıdır.

Araştırma kapsamına alınan muhasebe meslek mensuplarının araştırma ölçeklerini içtenlikle yanıtladıkları ve bu hedef kitlenin araştırma amacına uygun olarak seçildiği varsayılmaktadır.

Araştırmanın Bulguları

Bu bölümde, araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bu çerçevede, meslek mensuplarının demografik özellikleri, teknolojik ürün kullanım düzeyleri ve bilgi teknolojileri karşısındaki algıları, tutumları, niyetleri ve gerçekleşen davranışlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Demografik Bulgular

Bu bölümünde araştırmaya katılan meslek mensuplarının cinsiyet, eğitim durumu, unvan, çalışma şekli, çalışma süresi ve mükellef sayısına ilişkin bulgulara yer verilecektir. Elde edilen bulgular frekans ve yüzde analizi ile incelenmiştir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	86	19,8	19,8
Erkek	348	80,2	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 2’de görüldüğü gibi, katılımcıların %19,8’i kadın, %80,2’si ise erkektir. Bu sonuç, mali müşavirlik mesleğinin daha çok erkekler tarafından icra edildiğini göstermektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının eğitim durumuna göre dağılımları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3: Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Lise	22	5,1	5,1
Lisans	281	64,7	69,8
Yüksek Lisans	124	28,6	98,4
Doktora	7	1,6	100
TOPLAM	434	100	0

Tablo 3’te görüldüğü gibi, katılımcıların %5’i lise mezunu, %64,7’si lisans mezunu, %28,6’sı yüksek lisans mezunu ve %1,6’sı doktora mezunudur. Bu bulgular muhasebe mesleğini yapanların büyük bir çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitim alan kişilerden oluştuğunu göstermektedir. Meslek yasası yürürlüğe girmeden önce lise ve önlisans

mezunlarının da bu mesleği icra edebildikleri görülmektedir. Ancak günümüzde en az lisans mezuniyet şartı muhasebe mesleği için gerekli koşullar arasında yer almaktadır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının unvan durumuna göre dağılımları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Katılımcıların Mesleki Unvan Durumuna Göre Dağılımı

Unvan	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
SM	19	4,4	4,4
SMMM	384	88,5	92,9
YMM	31	7,1	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 4 incelendiğinde, katılımcıların %4,4’ü SM, %88,5’i SMMM ve %7,1’i ise YMM unvanına sahip meslek mensuplarından oluştuğu görülecektir. Bu sonuç SMMM ünvanına sahip muhasebe meslek mensuplarının çoğunlukta olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının çalışma şekline göre dağılımları Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Katılımcıların Mesleki Çalışma Şekline Göre Dağılımı

Çalışma Şekli	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Serbest	324	74,7	74,7
Bağımlı	110	25,3	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların %74,7’si mali müşavirlik hizmetini kendine ait ofisinde yürütürken, %25,3’ünün bir firmada bağımlı olarak hizmet veren meslek mensuplarından oluştuğu görülmektedir. Bu sonuca göre, muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğunun serbest olarak çalıştığı görülmektedir. Serbest çalışanlar bir işletmeye bağımlı olarak çalışanlardan farklı olarak bütçe oluşturma durumundadır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının fiili çalışma süresine göre dağılımları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Fiili Çalışma Süresine Göre Dağılımı

Fiili Çalışma Süresi	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1- 5 Yıl	44	10,1	10,1
6- 10 Yıl	100	23	33,1
11- 15 Yıl	75	17,3	50,4
16- 20 Yıl	66	15,3	65,7
20 Yıl ve Üzeri	149	34,3	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 6’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %10,1’i 1-5 yıl arası, %23’ü 6-10 yıl arası, %17,3’ü 11-15 yıl arası, %15,3’ü 16-20 yıl arası ve %34,3’ü

20 yıl ve üzeri fiili mesleki tecrübeye sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mükellef sayısına göre dağılımları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Katılımcıların Mükellef Sayısına Göre Dağılımı

Mükellef Sayısı	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1 – 5	110	25,3	25,3
6 – 10	22	5,1	30,4
11 – 20	78	18	48,4
21- 30	0	0	48,4
31 ve Üzeri	224	51,6	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 7 incelendiğinde, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %25,3’ü 1-5 arası, %5,1’i 6 -10 arası, %18’i 11-20 arası ve %51,6’sı 31 ve üzeri mükellef sayısına sahip olduğu görülmektedir.

Teknolojik Ürün Kullanım Sıklığına İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının teknolojik ürün kullanımı ile ilgili bulgulara yer verilecektir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının teknolojik ürünlerden haberdar olma kaynağına göre dağılımı Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8: Mesleki Teknolojik Ürünlerden Haberdar Olma Kaynağına Göre Dağılımı

Mesleki Teknolojik Ürünlerden Haberdar Olma Kaynağı	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Meslektaşlarımdan	71	16,4	16,4
Sosyal Çevreden	63	14,5	30,9
SMMM Odalarından	49	11,3	42,2
Diğer Çeşitli Kaynaklardan	251	57,8	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 8’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının teknolojik ürünlerden haberdar olma kaynağının en düşük oranla (%11,3) SMMM odaları, en yüksek oranla (%57,8) diğer çeşitli kaynaklar olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, SMMMO odalarının muhasebe meslek mensuplarını mesleki teknolojik ürünler hakkında yeterince bilgilendirmediğini söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının yeni bir teknolojik ürünün gündelik hayattaki önem düzeyi Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9: Yeni Bir Teknolojik Ürünün Gündelik Hayatta Önem Düzeyi (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb). Göre Dağılımı

Yeni bir Teknolojik Ürünün Gündelik Hayatta Önem Düzeyi (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb.)	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Çok Önemlidir	312	71,8	71,8
Önemlidir	113	26	97,8
Önemsizdir	5	1,2	99
Çok Önemsiz	2	0,5	99,5
Kararsızım	2	0,5	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 9 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu için (%71,8) yeni bir teknolojik ürünün gündelik hayatta çok önemli olduğu görülecektir. Muhasebe meslek mensuplarının gündelik hayatlarında teknolojik ürünlerin önemli bir yer tuttuğu yukardaki tablodan anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki araştırmalarda teknolojik ürünleri kullanma sıklıkları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10: Mesleki Çalışmalarda Teknolojik Ürünleri Kullanma Sıklığınız (E-Defter, E-Fatura, E-Arşiv Fatura vb). Göre Dağılımı

Mesleki Çalışmalarda Teknolojik Ürünleri Kullanma Sıklığınız (E Defter, E Fatura, E Arşiv Fatura vb).	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Her Gün	338	77,9	77,9
Haftada Bazı Günler	59	13,6	91,5
Haftada Birkaç Gün	27	6,2	97,7
Çok Nadir	10	2,3	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 10'da görüldüğü gibi, muhasebe meslek mensuplarının %77,9'u mesleki çalışmalarında teknolojik ürünleri her gün kullanırken, %13,6'sı haftada bazı günler, %6,2'si haftada birkaç gün kullanmaktadır. Çok nadir kullananların oranı ise sadece %2,3'tür. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki çalışmalarında teknolojik ürünleri çok sık kullandığı görülmektedir. Bu durum, muhasebe mesleğinin teknoloji ile içiçe olduğu sonucuna ulaşmamızı sağlamaktadır.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının teknolojik ürünlerin mesleki çalışmalarındaki önem düzeyi Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11: Teknolojik Ürünlerin Mesleki Çalışmalarındaki Önemine Göre Dağılımı

Teknolojik Ürünlerin Mesleki Çalışmalarındaki Önemi	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Çok Önemlidir	361	83,2	83,2
Önemlidir	71	16,4	99,6

Önemsizdir	1	0,2	99,8
Çok Önemsiz	0	0	99,8
Kararsızım	1	0,2	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 11’de görüldüğü gibi, muhasebe meslek mensuplarının %83,2’si için teknolojik ürünlerin mesleki çalışmalarında çok önemli, %16,4’ü için önemli olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar bize muhasebe mesleğinde teknolojik ürünlerin ne derece önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının mesleki teknolojik ürünleri satın almak için bütçe oluşturma sıklığına göre dağılımı Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12: Mesleki Teknolojik Ürünlerin Satın Alınması İçin Bütçe Oluşturma Sıklığına Göre Dağılımı

Mesleki Teknolojik Ürünlerin Satın Alınması İçin Bütçe Oluşturma Sıklığınız	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Her Yıl	66	15,2	15,2
Her Ay	6	1,4	16,6
İhtiyaç Olduğunda	359	82,7	99,3
Yeni Bir Ürün Üretildiğinde	3	0,7	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 12’de görüldüğü gibi, meslek mensuplarının sadece %15,2’sinin mesleki teknolojik ürünleri satın almak için yıllık bütçe oluşturduğu, büyük bir çoğunluğunun (%82,7) ise ihtiyaç olduğunda bu ürünleri satın aldıkları tespit edilmiştir. Bu sonuçlara göre, muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun teknolojik ürünleri satın almak için bütçe oluşturmadığını söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının genel teknolojik ürün satışı çıktığında satın alma sıklığına göre dağılımı Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13: Genel Teknolojik Ürün Satışa Çıktığında (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb.) Satın Alma Sıklığına Göre Dağılımı

Genel teknolojik ürün satışı çıktığında (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb.)	Sayı	Oransal Dağılımı	Kümülatif Yüzde
Hemen Satın Alırım	9	2,1	2,1
Birkaç Ay Beklerim	21	4,8	6,9
İhtiyaç Olduğunda Satın Alırım	398	91,7	98,6
Satın Almam	6	1,4	100
TOPLAM	434	100	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğunun (%91,7) genel teknolojik bir ürünü (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb.) ihtiyaç olduğunda satın aldığı tespit edilmiştir. Yukarıdaki bilgilere göre muhasebe meslek mensuplarının hem mesleki hem de genel teknolojik ürünler için bütçe

oluşturmadıkları görülmektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının hem mesleki hem de teknoloji ürünlerinin kullanılması hakkında teknik destek alımına ilişkin dağılımı Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14: Mesleki Teknoloji Ürünlerinin Kullanılması Hakkında Teknik Destek Alımına (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb.) Göre Dağılımı

Mesleki Teknoloji Ürünlerinin Kullanılması Hakkında Teknik Destek Alımı (Akıllı Telefon, Laptop, Pc vb.)	Sayı	Oransal Dağılımı	Kümülatif Yüzde
Arkadaşlarımdan	75	17,3	17,3
Program Satıcılarımdan	312	71,8	89,1
Meslektaşlarımdan	28	6,5	95,6
Meslek Odalarından	19	4,4	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 14’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının çoğunluğunun (%71,8) teknolojik ürün kullanımına ilişkin teknik desteği program satıcılarımdan aldıkları tespit edilmiştir. Muhasebe meslek mensuplarının teknolojik yenilikler konusunda program satıcılarımdan hizmet aldıklarının tespit edilmesi, SMMMO odalarının teknolojik yenilikler ve teknik hizmetler konusunda muhasebe meslek mensuplarına yeterince hizmet sunamadıklarını göstermektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının gündelik hayatta akıllı telefon kullanma sıklıkları Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15: Gündelik Hayatta Akıllı Telefon Kullanma Sıklığına Göre Dağılımı

Gündelik Hayatta Akıllı Telefon Kullanma Sıklığınız	Sayı	Oransal Dağılımı	Kümülatif Yüzde
0-1 Saat	18	4,1	4,1
1-3 Saat	91	21	25,1
3-5 Saat	119	27,4	52,5
5 Saat ve Üzeri	206	47,5	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 15’te görüldüğü gibi, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının %47,5’i gündelik hayatta 5 saat ve üzeri, %27,4’ü 3-5 saat arası, %21’i 1-3 saat arası %4,1’i ise 0-1 saat arası akıllı telefon kullandığı tespit edilmiştir. Bu sonuca göre, muhasebe meslek mensuplarının hem meslek hayatında hem de günlük hayatta teknoloji ile entegre olduğunu söylemek mümkün olabilir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının iş hayatında internette işlem yapma sıklığına göre dağılımı Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: İş Hayatında İnternette İşlem Yapma Sıklığına Göre Dağılımı

İş Hayatında İnternette İşlem Yapma Sıklığınız	Sayı	Oransal Dağılımı	Kümülatif Yüzde
Her Gün	425	97,9	97,9

Nadiren	8	1,9	99,8
Kullanmıyorum	0	0	99,8
İnternet Kullanmıyorum	1	0,2	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 16’da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğu (%97,9) iş hayatında hergün internette işlem yapmaktadır. Bu sonuç, internetin iş hayatında ne derece önemli olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının iş hayatında teknolojik ürünleri kullanmak zorunda olduğu mükellef sayısına göre dağılımı Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: İş Hayatında Teknolojik Ürünleri Kullanmak Zorunda Olduğunuz Mükellef Sayısına (E Arşiv, E Fatura, E Defter Vb.) Göre Dağılımı

İş Hayatında Teknolojik Ürünleri Kullanmak Zorunda Olduğunuz Mükellef Sayısı (E Arşiv, E Fatura, E Defter Vb.)	Sayı	Oransal Dağılımı	Kümülatif Yüzde
1-20	280	64,5	64,5
21-40	72	16,6	81,1
41-60	29	6,7	87,8
60 ve Üzeri	53	12,2	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 17 incelendiğinde, muhasebe meslek mensuplarının iş hayatında teknolojik ürünleri kullanmak zorunda olduğu mükellef sayısının en fazla 1 ile 20 arasında olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının endüstri 4.0’ı benimsenmesinde en büyük engele göre dağılımı Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Endüstri 4.0’ın Muhasebe Alanında Benimsenmesinde En Büyük Engele Göre Dağılımı

Endüstri 4.0’ın Muhasebe alanında Benimsenmesinde En Büyük Engel	Sayı	Oransal Dağılımı	Kümülatif Yüzde
Kamunun Direnci	92	21,2	21,2
Müşterinin Direnci	191	44	65,2
Sektörün Direnci	103	23,7	88,9
Meslektaşın Direnci	48	11,1	100
TOPLAM	434	100	

Tablo 18 incelendiğinde, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensupları, Endüstri 4.0’ın muhasebe alanında benimsenmesinde en büyük engel olarak %44 ile müşteri direncini gördükleri tespit edilmiştir. Bunu sırasıyla sektör direnci (%23,7), kamu direnci (21,2) ve meslektaş direnci (%11,1) takip etmektedir. Teknolojik dönüşüme müşteri direncinin bu denli yüksek olmasının sebebi, teknolojik dönüşümün vergi kayıp ve kaçaklarının azaltılmasına yönelik yaptığı yüksek katkı olduğu düşünülebilir.

Tanımlayıcı İstatiksel Bulgular

Bu bölümde muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kullanımına ilişkin algı düzeylerinin ne durumda olduğunu belirlemek amacıyla ölçeklerden alınan en yüksek puanlar, en düşük puanlar, aritmetik ortalama puanları, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Bu tanımlayıcı istatistik hesaplamalarına ilişkin bulgular aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 19: Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Değişkenler	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Standart Sapması	Çarpıklık	Basıklık
Engeller	434	1	5	3,05	1,058	-0,363	-0,663
Algılanan Fayda	434	1	5	3,64	1,28	-0,873	-0,386
Algılanan Kullanım Kolaylığı	434	1	5	2,95	0,98	-0,125	-0,305
Tutum	434	1	5	2,30	0,94	1,005	0,781
Niyet	434	1	5	3,46	1,17	-0,664	-0,44
Davranış	434	1	5	3,03	1,06	-0,055	-0,573

Tablo 19'a bakıldığında, muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kullanımı ile ilgili algılarının en yüksek ortalama (3,64) ile algılanan faydaya ait olduğu, en düşük ortalamanın (2,30) ise tutuma ait olduğu görülecektir. Bu kapsamda yapılan tanımlayıcı analizler sonucunda, muhasebe meslek mensuplarının engeller, algılanan fayda, niyet ve davranış ölçeğinde yer alan ifadelerle genel olarak katılıyorum düzeyinde cevap verdiklerini söyleyebiliriz.

Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +2 ve -2 aralığında olması durumunda normal dağılım söz konusudur (George ve Mallery, 2010). Tablo 19'da basıklık ve çarpıklık değerlerine bakıldığında +2 ile -2 arasında değerler aldığı görülmektedir. Bu sonuçlara göre, kullanılan verilerin normal dağılım gösterdiğini söyleyebiliriz. Böylelikle değişkenler normal dağılım ön şartını sağlamaktadır.

Korelasyon Analizi

Araştırmada kullanılan değişkenler arasındaki ikili ilişkiyi analiz edebilmek için korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon analizine ilişkin bulgular Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20: Korelasyon Analizi

Değişkenler	Engeller	Algılanan Fayda	Algılanan Kullanım Kolaylığı	Tutum	Niyet	Davranış
Engeller	1					
Algılanan Fayda	0,554**	1				
Algılanan Kullanım Kolaylığı	0,423**	0,578**	1			
Tutum	0,203**	0,98	0,199**	1		
Niyet	0,468**	0,749**	0,617**	0,77	1	
Davranış	0,367**	0,559**	0,477**	0,188**	0,67	1

Not. * p<.05 **p<.01 ***p<.001

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, korelasyon analizi sonucunda tutum ile engeller ($r = .203$; $p < 0,05$) değişkenleri arasında %95 güven aralığında, pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca araştırmancın değişkenlerinden olan tutum ile algılanan fayda ($r = 0,98$; $p < 0,01$) değişkenleri arasında %99 güven aralığında pozitif yönlü zayıf bir ilişki bulunmaktadır. Bununla birlikte tutum ile algılanan kullanım kolaylığı ($r = .199$; $p < 0,05$) arasında %95 güven aralığında pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmancın diğer değişkenlerinden olan niyet ile engeller ($r = .468$; $p < 0,05$) değişkenleri arasında %95 güven aralığında, pozitif yönlü zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte niyet ile algılanan fayda arasında ($r = .749$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında, pozitif yönlü güçlü düzeyde bir ilişki olduğu bulgulanmıştır. Ayrıca niyet değişkeni ile algılanan kullanım kolaylığı değişkeni arasında ($r = .617$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında, pozitif yönlü ve orta düzeyinde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmancın başka bir değişkeni olan davranış ile engeller arasında ($r = .367$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında, pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, davranış değişkeni ile algılanan fayda arasında ($r = .559$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında, pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte; davranış ile algılanan kullanım kolaylığı arasında ($r = .477$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında, pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu elde edilen bulgular arasındadır. Bütün bunlara ek olarak, davranış ile tutum değişkenleri arasında ($r = .188$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında, pozitif yönlü ve zayıf bir ilişki olduğu bulgulanmıştır.

Araştırmancın engeller değişkeni ile algılanan fayda değişkenleri arasında ($r = 0,554$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında pozitif yönlü orta düzeyde bir ilişki olduğu, algılanan kullanım kolaylığı değişkeni arasında ise ($r = 0,423$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında pozitif yönlü ve zayıf düzeyde bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu kapsamda son olarak elde edilen ilişki ise algılanan fayda ve algılanan kullanım kolaylığı değişkenleri arasında ($r = 0,578$; $p < 0,05$) %95 güven aralığında gerçekleşmektedir. Var olduğu tespit edilen bu ilişkinin ise pozitif yönlü ve orta düzeyde bir ilişki olduğu anlaşılmaktadır.

Çoklu Regresyon Analizi

Araştırmada kullanılan algılanan kullanım kolaylığı ile algılanan faydanın niyet, tutum ve davranış arasındaki ilişkiyi ölçebilmek için çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları tablo 25, tablo 26 ve tablo 27’de verilmiştir.

Tutum ile Teknoloji Kabul Modeli değişkenleri olan algılanan kullanım kolaylığı, algılanan fayda ve dışsal değişkenler olarak ele alınan engel değişkenleri arasındaki bağıntıyı gösteren çoklu regresyon analizi bulguları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Teknoloji Kabul Modeli Çoklu Regresyon Analizi (Tutum Bağımlı Değişken)

Değişkenler	B	Std Error	Btsd	t	Sig.
Sabit	1,57	,163		9,64	0
Engel	0,167	0,51	0,187	3,293	0,001
Algılanan Fayda	-0,82	0,46	-0,112	-1,78	0,076
Kullanım Kolaylığı	0,177	0,56	0,185	3,193	0,002
R = 0,252	R2: = 0,064	F=9,736	p<0,01		

Regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, modelin istatistiksel olarak anlamlı ($F=9,736$; $p < 0,001$) olduğu ve hesaplanan R2 değerinin, 0,064 olduğu görülmektedir.

Hesaplanan R2 değeri görece düşük olmakla birlikte, herhangi bir yeni teknolojiye yönelik tutumun açıklanmasında ele alınan değişkenlerden çok daha fazla sayıda etkileyen faktör yer alabilmektedir. Bu nedenle R2 değerini bu kısıt çerçevesinde ele almakta yarar vardır. Değişkenlerin yordalama açısından incelendiğinde, Engel (Bstd = .187; $p < 0.01$) ve Kullanım Kolaylığı (Bstd = .185; $p < 0.05$) değişkenlerinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre H1 ve H3 hipotezleri desteklenmiş ancak H2 hipotezi desteklenmemiştir. Tutum üzerinden en güçlü etkiye Engel değişkeninin olduğu görülmektedir.

Niyet ile Teknoloji Kabul Modeli değişkenleri olan Algılanan Kullanım Kolaylığı, Algılanan Fayda, Tutum ve dışsal değişkenler olarak ele alınan Engel değişkenleri arasındaki bağıntıyı gösteren çoklu regresyon analizi bulguları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: Teknoloji Kabul Modeli Çoklu Regresyon Analizi (Niyet Bağımlı Değişken)

Değişkenler	B	Std. Error	Bstd	t	Sig.
Sabit	0,569	0,143		3,976	0.000
Engel	0,167	0,041	0,45	1,224	0,222
Algılanan Fayda	-0,82	0,037	0,567	13,979	0.000
Kullanım Kolaylığı	0,177	0,045	0,279	7,436	0.000
Tutum	-0,054	0,038	-0,043	-1,398	0,163
R = 0,784	R2: = 0,615	F = 171,221	p < 0,01		

Regresyon sonuçları incelendiğinde modelin istatistiksel olarak anlamlı ($F=171,221$; $p < 0,001$) olduğu ve hesaplanan R2 değerinin, 0,615 olduğu görülmektedir. Değişkenler yordama açısından incelendiğinde, Engel (Bstd = .0,45; $p < 0.01$), Algılanan Fayda (Bstd = 0,567; $p < 0.01$) ve Kullanım Kolaylığı (Bstd = .0,279; $p < 0.01$) değişkenlerinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre H5, H6 hipotezleri desteklenmiştir. H4 ve H7 hipotezlerinin ise desteklenmediği görülmektedir. Engel ve Tutumun niyet üzerindeki etkilerine yönelik ilişkilerinin desteklenmemesi bu değişkenler arasında düzenleyici ilişkilerin varlığına ilişkin ipucu olarak yorumlanabilir. Algılanan Faydanın niyet üzerinde en güçlü etkiye sahip değişken olduğu görülmektedir.

Davranış ile Teknoloji Kabul Modeli değişkenleri olan Algılanan Kullanım Kolaylığı, Algılanan Fayda, Tutum, Niyet ve dışsal değişkenler olarak ele alınan Engel değişkenleri arasındaki bağıntıyı gösteren çoklu regresyon analizi bulguları Tablo 27’te verilmiştir.

Tablo 23: Teknoloji Kabul Modeli Çoklu Regresyon Analizi (Davranış Bağımlı Değişken)

Değişkenler	B	Std. Error	Bstd	t	Sig.
Sabit	0,492	0,155		3,182	0,002
Engel	0,006	0,043	0,006	0,148	0,882
Algılanan Fayda	0,084	0,047	0,102	1,781	0,076
Kullanım Kolaylığı	0,056	0,05	0,052	1,118	0,264
Tutum	0,14	0,041	0,124	3,43	0,001
Niyet	0,499	0,051	0,55	9,747	0,000
R = 0,690	R2: = 0,476	F = 77,756	p < 0,01		

Regresyon sonuçları incelendiğinde modelin istatistiksel olarak anlamlı ($F=77,756$;

$p < 0,001$) olduğu ve hesaplanan R^2 değerinin, 0,476 olduğu görülmektedir. Değişkenlerin yordalama açısından incelendiğinde, Tutum ($B_{std} = 0,124$; $p < 0,01$) ve Niyet ($B_{std} = 0,55$; $p < 0,01$) değişkenlerinin istatistiksel açıdan anlamlı olduğu görülmektedir. Tutum ve Niyetin davranışın oluşmasında ana belirleyici olması kaçınılmazdır. Bu değişkenlerin modeldeki diğer değişkenlerin etkilerini baskıladıkları söylenebilir. Bu nedenle, Teknoloji Kabul Modeli değişkenlerinin davranış üzerine etkileri açığa çıkmamıştır. Bu analizler de değişkenler arasında aracı etkilerin varlığına işaret etmektedir.

Tablo 24: Hipotez Sonuçları

Hipotezler	Sonuçlar
H1. Dış değişkenler tutumu negatif etkilemektedir.	KABUL
H2. Algılanan fayda tutumu pozitif etkilemektedir.	RED
H3. Algılanan kullanım kolaylığı tutumu pozitif etkilemektedir.	KABUL
H4. Dış değişkenler niyeti negatif etkilemektedir.	RED
H5. Algılanan fayda niyeti pozitif etkilemektedir.	KABUL
H6. Algılanan kullanım kolaylığı niyeti pozitif etkilemektedir.	KABUL
H7. Tutum niyeti pozitif etkilemektedir.	RED
H8. Dış değişkenler davranışı negatif etkilemektedir.	RED
H10. Algılanan kullanım kolaylığı davranışı pozitif etkilemektedir.	RED
H9. Algılanan fayda davranışı pozitif etkilemektedir.	RED
H11. Niyet davranışı pozitif etkilemektedir.	KABUL

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada muhasebe meslek mensuplarının teknoloji kullanım düzeylerini tespit etmek amacıyla GSMMMO ve GYMMO'ya kayıtlı muhasebe meslek mensupları üzerine bir araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir:

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğunun erkeklerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, mali müşavirlik mesleğinin daha çok erkekler tarafından icra edildiğini göstermektedir.

Muhasebe mesleğini yapanların büyük bir çoğunluğunun lisans düzeyinde eğitim alan kişilerden oluştuğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, sertifikalı muhasebeci olabilmek için en az lisans düzeyine sahip olunmasının bir göstergesidir. Şu anki mevcut yönetmelikte lise ve önlisans mezunları mali müşavir olamamaktadır.

Öte yandan, araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun SMMM ünvanına sahip olduğu, mesleki faaliyetlerini kendi muhasebe ofislerinde yerine getirdiği tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının teknolojik ürünlerden haberdar olma kaynağının en düşük oranla SMMM odaları, en yüksek oranla diğer çeşitli kaynaklar olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında, SMMM odalarının muhasebe meslek mensuplarını mesleki teknolojik ürünler hakkında yeterince bilgilendirmediğini söylemek mümkündür.

Araştırmaya katılan muhasebe meslek mensuplarının büyük bir çoğunluğu için teknolojik ürünlerin mesleki çalışmalarda çok önemli olduğu ve teknolojik ürünleri her gün kullandığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan meslek mensuplarının büyük çoğunluğunun yeni teknolojik ürünleri satın almak için bütçe oluşturmadığı, ihtiyaç olduğunda bu ürünleri satın

aldıkları tespit edilmiştir. Ayrıca Endüstri 4.0'ın muhasebe alanında benimsenmesinde en büyük engelin müşteri direnci olduğu tespit edilmiştir.

Bu araştırma sonucunda görülmüştür ki; meslek mensupları ortaya çıkan yeniliklere uyum konusundaki bilgileri program satıcılarından veya arkadaş gruplarından elde ederek duruma adapte olmaya çalışmaktadırlar. Bu nedenle meslek mensuplarının doğru bilgilere birincil kaynaklardan ulaşabilmeleri için SMMMO'nun e-uygulamalara yönelik seminer, panel ve eğitimler düzenlemeleri önerilmektedir.

Diğer taraftan başka hiçbir meslekte olmayan zorunlu sürekli eğitim uygulaması 31.10.2000 tarihli ve 24216 sayılı Resmî Gazete'de yayınlanmış olsa da 2020 yılı itibari ile uygulama alanı bulmuştur. Uygulanan bu eğitim süreçleri mesleki yetkinliğin gelişimi açısından uygun görülmüştür. Ancak, sürekli eğitim müfredatında teknolojik uyum ile alakalı bir dersin olmayışı uygulama açısından önemli bir eksikliği göstermektedir. Dolayısıyla teknolojik gelişime sürekli maruz kalan muhasebe mesleğindeki bu zorunlu eğitimin ders içerikleri günümüze uygun olarak yenilenmelidir.

Üniversitelerin ilgili lisans veya önlisans bölümlerinde muhasebe ve vergi derslerinin yanı sıra donanımsal ve yazılımsal becerilerinin geliştirilmesi ön planda tutularak müfredatın oluşturulması çok önemlidir.

Bu araştırma sadece Gaziantep bölgesindeki muhasebe meslek mensuplarına yönelik uygulanmıştır. Gelecekte farklı evren seçimi ile belirli bir bölgeyi veya tüm Türkiye'yi kapsayan bir araştırma gerçekleştirilebilirse daha anlamlı sonuçlar elde edilebilir.

Yapılan araştırma sonuçları göstermektedir ki; mesleki tecrübe ve yetkinliğinin yanı sıra teknoloji ile uyumu daha iyi olan meslek mensuplarının günümüz teknolojik gelişmeler ışığında iş yapış şekli ve iş kalitesinde artış söz konusu olabilecektir. Bu bakımdan muhasebe meslek mensupları dijital dönüşüme uyum konusunda gerekli çabayı göstermelidirler.

Kaynakça

- Akben, İ., ve Ös, M. (2019). Akıllı ve Veriye Dayalı Tedarik Zincirleri, 3 rd International EMI Entrepreneurship & Social Sciences Congress, 28-30 June 2019, Lefkosa, 346-353.
- Arnold, C., Veile, W, J., and Voight K., (2018). What Drives Industry 4.0 Adoption? An Examination of Technological, Organizational, and Enviromental Determinants, International Association for Management of Technology IAMT 2018 Conference Proceedings.
- Arslan, M, C., ve Karkacıer, A. (2019). "Dijital Dönüşüm Sürecinde Yönetim Muhasebesinin Geleceğini Etkileyen Faktörlere Kavramsal Bir Bakış", *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, c. 6, sayı. 6, ss. 430-442.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, 1. Baskı, Ankara: Pegem A Yayınları.
- Dursun, D, G. Ektik, D. ve Tutcu, B, (2019). "Mesleğin Dijitalleşmesi: Muhasebe 4.0" *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD) Eurasian Journal of Researches in Social and Economics (EJRSE) ISSN:2148-9963*, ss.263-271.
- Erdoğan, E., (2020). *Dijital Muhasebe Uygulamaları Kullanımının Teknoloji Kabul Modeli İle İncelenmesi: Muhasebe Meslek Mensupları Üzerine Bir Araştırma*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi.
- Güneş, R., Durmuş, F., A., Solak, B. (2012). Küreselleşmenin Muhasebe Uygulamalarına Etkileri, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, Kış 2012 Cilt 3 Sayı 2, ss: 57-66.
- Imran, M., Hameed, U, W., and Haque, U, A., (2018). Influence of Industry 4.0 on yhe Production and Service Sectors in Pakistan: Evidence from Textile and Logistics

- Industries, Social Sciences,7,246.
- Kurnaz, E., Tekbaş, İ, Bozdoğan, T. & Çetin, Ö. O. (2020). Dijitalleşmeyle Birlikte Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesi. Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, MODAV 16. Uluslararası Muhasebe Konferansı Özel Sayısı, 81-96. DOI: 10.31460/mbdd.642307
- Manita, R., Elommal, N., Baudier, P., and Hikkerova, L., (2020). The Digital Transformation Of External Audit And Its İmpact On Corporate Governance, Technological Forecasting & Social Change.
- N, Jazdi., (2014). "Cyber physical systems in the context of Industry 4.0," *2014 IEEE International Conference on Automation, Quality and Testing, Robotics*, pp. 1-4, doi: 10.1109/AQTR.2014.6857843.
- Okano, T, M. (2017). International Conference on Management and Information Systems September 25-26, p 75-86.
- Rasgen, M. ve Gönen, S, (2019). "Endüstri 4.0 ve Muhasebenin Dijital Dönüşümü" Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(3): ss.2898-2917.
- Tutar, S. (2019). Endüstri 4.0'ın Muhasebe Mesleğine Olası Etkileri, Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi, (2), 323-344.
- Koca, D. (2020). Sanayi devrimlerinin tarihsel arka planı ve işgücü becerileri üzerindeki yansımaları. OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 16(31), 4531-4558.
-